

SZERKESZTŐI IRODA:

Belmagyar utca 47-dik szám, hová a lap szellemi részét illető közlemények ezimendők.

AZ »ELLENZÉK« ELŐFIZETÉSI DÍJA:

Vidékre postán, vagy helyben házhoz hordva:
Egész évre . . . 16 frt. Negyedévre . . . 4 frt.
Félévre . . . 8 frt. Egy hónap helyben . . . 1 frt 50 kr.

Egyes szám ára 5 kr.

Megjelenik mindennap, kivéve a vasár- és ünnep napokat.

Kéziratok nem adatkak vissza.

ELLENZÉK.

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI NAPILAP.

KIADÓ-HIVATAL:

Kolozsvárt, Belkőzép utca 33. szám.

HIRDETÉSI DÍJAK:

Egy □ centiméternyi tér ára 4 kr. Gyárosok, kereskedők és iparosok árkedélyezésében részesülnek. Bélyegilleték minden hirdetés után 80 kr.

Nyitlertéri cikkek

garmond sora után 20 kr. fizetendő.

Hazafias választók.

Mikó Árpád, a gyergyószentmiklósi kerület képviselője, választói köréből a következő táviratot kapta:

„A véderő törvényjavaslat 14. §-a és az egyéves önkéntesek megszorítása és germánizáló iránya ellen óvatossá teszünk. Ez irányban hazafias és alkotmányos érdeklődésünknek kérjük illő helyen érvényt szerezni és a pártfegyelmet a nemzet érdekében alárendelni.”

A mily rövid épen olyan tartalmas ez a sürgöny, melyet a kerület legtekintélyesebb választói közül több mint százan írtak alá.

Nyelvünk, alkotmányunk, ifjuságunk forog kockán.

E szentháromság érdekében a többi választókerületnek is meg kell mozdulni.

E hármas érdek megsértését csak rabuszanépp tűrheti el.

Politikai hírek.

Bomlasi processus. Nem csak a képviselőházban, a pártkörben, hanem egyes bizottságokban is nő az elégedetlenség a kormány és egyes tagjai ellen. Mint már táviratban közöltük, a képviselőház zárszámadási bizottságának szerdán nagyon zajos ülése volt. A földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi minisztérium társzámán 1887-iki zárszámadása volt napi rendre kitűzve, de Széchenyi miniszter nem jelent meg, s nem gondoskodott képviseltetéséről. Mindjárt az ülés elején felmerült az a kérdés, hogy vajon a miniszter távollétében hajlandó-e a bizottság a földmívelési tárcza zárszámadásának tárgyalásába fogni. Meggyőződést szerzett magának a bizottság arról, hogy a miniszter kellő időben értesítette a zárszámadási bizottság mai üléséről, s több rendbeli felszólalás után, a melyekben a kormánypárti tagok is indignációjukat fejezték ki a miniszter szokatlan és tapintatlan eljárása felett, a bizottság belement a zárszámadás bírálatába, azzal az elhatározással, hogyha netalan a tárcza zárszámadásának tárgyalása közben nehézségek merülnének fel, azok eloszlátása végett újabb tárgyalást tűz ki, a melyre a minisztert meg fogja hívni. — Tárgyalás közben Szmalovszky Valér kormánypárti képviselő több ízben erősen hangosan kikelt azon eljárás ellen, hogy bár a tényleges eredmények több alkalommal megmutatták, hogy a minisztérium előirányzata nem a szükségletnek megfelelő módon készült, mégis a minisztérium a régi könnyelműséggel készíti költségvetését. — Elénk vita fejlődött ki a kiállítás költsége elszámolásánál, valamint a m. óvári gazdasági akadémián épített üvegház költségeinél. Ezt a miniszter a nélkül építette, hogy a költségek megszavazva lettek volna. Általánosan a felmentés megtagadását hangoztatták s csakis szavazással s szótöbbséggel határozták el, hogy a miniszterrel előbb felvilágosítást kérnek, mielőtt a felmentést megadnák. — Mindezt bizonyítja, hogy a kormány okatlan gazdálkodását még a gárda sem nézi és nézheti már többé behunytt szemmel, s egyre közeledik az idő, mikor lebul a házog a mamelukok szeméről is, s ők is meglátják azt a pusztulást, melybe az országot a Tiszakormány juttatta.

Az osztrák püspöki kar a pápához. Az osztrák püspöki kar novemberre tervezett tanácskozásánban feliratot akart intézni Leo pápához. De minthogy a tanácskozások elmaradtak, a püspöki kar, hogy érzelmeit és hitességét a szent szék iránt kifejezze, a pápához küldött feliratot intézett, mely most jelent meg az »Osservatore Romano«-ban. A felirat többek közt mely fejtámadást fejez ki az üldözések felett, melyeknek Krisztus egyháza mostanában ki van téve.

Egyveleg.

A bársonyszék felé. Mijatovicnak a szerb baloldárpártból való kilépése nagy izgalmat keltett. A radikálisok úgy tekintik e lépést, mint Mijatovic közlekedését hozzájuk, a mivel a radikálisminisztériumban — való belépésének — újabb egyengeti.

Kedves vendég. A mint a hivatalos udvari jelentés konstatálja, Reuss herceget legutóbbi berlini tartózkodása alatt a császár többször fogadta; a nagykövét hivatalos volt udvari ebé-

re, a császárné pedig theára hívta meg. Különben az éltel Bismarck kutyaszóttta.

Boulanger felöltése. Párisból írják, hogy Boulanger e hó 27-én, minden valószínűség szerint 70—80,000 szótöbbséggel megválasztják.

Megfordult. Karagjorgievics herceg nejével, Zorka hercegnővel legközelebb Bécsben keresztül hosszabb déli utra indul. A hercegi pár kisszáma kísérettel utazik, Bécsben több napia terjedő tartózkodása alatt látogatást tesz az ottani előkelőségekkel. A hír, hogy Péter hg. hosszabb tartózkodásra Pétervárra utazik, minden alapot nélkülöz.

A képviselőházból.

Budapest, január 24.

A háznak ma zajos és izgalmas ülése volt. Két hét óta tart a vita s csak ma esett ki a rendes medréről.

Gr. Zichy Jenő beszéde adott okot erre az izgalomra.

Hazafias ösztönességgel, sőt látható megindulással beszélt gr. Zichy Jenő és Deák Ferencz szavait idézve visszautasította a törvényjavaslatot. Beszéde hazafias tény volt, mely az ellenzéknek fanatizálta. Percenkig tartotta a tomboló taps, midőn Zichy Jenő a kormány felé fordult, kimondta ezen egyszerű szavakat: »ha így haladunk, nem jó úton vagyunk«.

Ekkor történt, hogy gr. Tisza Lajos, a ki gr. Zichy Jenőnek beszéde alatt több ízben elárulta idegességét és türelmetlenségét, föllált helyéről, hogy kimenjen az ülésteremből. Gr. Zichy Jenő erre megjegyezte: »Hogy hiába megy ki Tisza Lajos, azért a mit ő mondott, mégis igaz. És ha hallgatni nem akarja, jobb is, ha kimegy«.

E szavakra gróf Tisza Lajos éppen az ülésterem közepén hirtelen visszafordult gróf Zichy Jenő felé és azt mondta: »Tesszen, a minemnek tetszik«, mire óriási lármára, zúgásra, kiabálásra és mozgásra következett.

A függetlenségi párt és az összes baloldali pártok között az egyik főviselet ellen, melyben gr. Tisza Lajos a terem közepén, mint egy gladiatori szobor kihívó tekintettel kövülve maradt, most már nem csak Zichy Jenővel, hanem az egész baloldallal farkasszemet nézve.

Írtóztató és sikeitő volt a folyton növekedő kiabálás, melyekből gunyszavak, »ki-vele« kiáltások, »helyre« »rendre«, »halljuk az elnököt« voltak kihallhatók. A kinos jelenet több mint husz másodpercig tartott, minek gr. Tisza Lajos véget vetett azzal, hogy megfordult és kiment az ülésteremből. De a lármára és a zúgásra nem szűnt meg, s gr. Zichy Jenő pár szót mondva még bevégezte beszédét és leült. Az ellenzéki sorokból tömegesen rohantak hozzá gratulálni. — Thaly Kálmán volt az első, a ki kezét szorított vele e szavakkal: »Köszönjük a haza nevében!«

Erre az elnök öt percze felfüggesztette az ülést és ez öt perc alatt mindenki a lefolyt jelenetről szólt. A kormánypárt védelmezte Tiszát, mert úgy mondták: provokálva volt és mást nem tehetett; az ellenzék ellenben Tiszát vádolta, hogy ő provokált.

Az ülés további folyamán Lipthay Károly szólalt fel a függetlenségi párt sorából. Elvetve a törvényjavaslatot és sok helyen eszmét fejtve ki az ellenzéki álláspont védelmére.

Utána Tisza Kálmán miniszterelnök szólalt fel. Beszéde a legszegényebb beszédek egyike volt. Szilágyi Dezsőnek közjogi állításait akarta cáfolni, de teljesen sikertelenül. A miniszterelnök fejtegetései oly közjogi konfuzióra mutattak, melyek mindenkit megleptek. Tisza közjogi fejtegetései előre láthatólag nemcsak a vitának, hanem a zárszövegnek is bő anyagát fogják képezni. A javaslatot illetőleg a miniszterelnök ma sem engedett és érvek helyett meggyőződéseivel állott elő, melyekre a függetlenségi párt azt kiáltotta: hogy azok sohasem voltak. Óriási felháborodást keltett a miniszterelnök ama kijelentése, hogy azért nem kezdhet új tárgyalást, mert ez ártana Magyarországnak és a monarchia tekintélyének.

A képviselőház óriási izgatottság közt oszlott szét.

Az ülés elején Dettrich Péter és Hevessy Benedek szólaltak a javaslat ellen hazafias indignációnak hangján; br. Rosner Ervin pedig a kormánypárt padjairól Szilágyi Dezsővel folytatott polemikát.

Jelentékeny esemény volt a mai ülés-

nek br. Kaas Ivor felszólalása. Már a beszéd kezdete megragadta az egész ház figyelmét: azt folyton lekötve is tartotta, gyakori zajos tetszést és helyeslést keltve.

Kaas Ivor beszéde után az ülés berekesztetett. Az általános vita valószínűleg holnap fejeződik be, s a szavazás szombaton, esetleg hétfőn ejtetik meg.

Eötvös Károly beszéde.

(A képviselőház jan. 23-iki üléséről.)

T. képviselőház! (Halljuk!) Uray Imre barátom, ki előttem szólott, méltatlankodó értekezés adott kifejezést a föltett a helyzet fölött, hogy neki, aki 20—21 év óta a függetlenségi párt politikai álláspontján áll, ma kötelességül kell ismernie az 1867-iki kiegyezés egyik másik pontjának a védelmezését. En is abban az időben nem e házban, hanem ezen kívül szemmel aig felismerhető szerény állásban e kiegyezésnek híve voltam és tanúságot tehetek arról, hogy nekem és mindazoknak, a kik akkor a kiegyezést akár csinálták, akár elfogadták és helyeselték, mindnyájunknak sohasem jutott eszünkbe az a lehetőség, hogy azt a kiegyezést azon pártunk férfiai és tagjai ellen, a mely párt akkor e helyen ült (az ellenzék padjaira mutat), valaha védelmezni kelljen és lehessen. (Ugy van a szélső balon.)

Igenis föltettük, a kik akkor a kiegyezést helyeselték, e kiegyezésnek a legközelebbi multhoz képest tetemes vívmányait; de föltettük a már kihalóban levő udvari konservatív párttól. Nem föltettük attól a nemzeti párttól, a melynek akkor országgyűlése a nemzet nagy bizalmával és népszerűségével bíró egyik vezére a jelenlegi miniszterelnök ur volt. (Igaz! Ugy van! a szélső baloldalon.)

Sőt nemcsak akkor nem föltettük, hanem midőn az egykori Deákpart a kormányzás hibáit, tévedéseit és a kezdet nehézségeit, de egyuttal vezérének elbetegedése miatt is a politikai színtérről lelépni kényszerült, akkor a pártunk igazán mélyen és hazafiasan érző sok tagja az ország helyzetét nem látta ugyan rózsásnak, hanem nehéznek, bizonyos tekintetben sötétnek és homályosnak. Mindamellett mindazok között, a kik az ország sorsa felett itt és e házon kívül beszélgettek, bár senki sem volt talán, ki a belkőzép akkori-kétféle vezérével benső politikai rokonszerv-összeköttetésében állt volna, mind a mellett, a kik akkor az ország sorsa felett tanácskoztunk itt és bizalmas körökben, a kik közt magam is voltam, mindazok kezdetben megnyugodtunk abban, hogy az ország politikai vezérletét és a parlamentnek vezetését is Tisza Kálmán, jelenlegi miniszterelnök ur vegye át, mert az volt a meggyőződésünk, hogy azt a művet, mely 1867-ben egy biztos, de kezdő állomás-ként megalkottattott, ezt a művet az ország szabadságának és állami függetlenségének biztosítására fogja e párt és ez a kormány tovább fejleszteni. Ebből a feltevésből, ebből az édes álomból és hazafias várakozásból fájdalommal kellett felébrednünk alig egy-két év múlva, — és én csakhamar meggyőződtem arról és ebben térek el a mérsékelt ellenzék t. férfaitól — csakhamar meggyőződtem arról, hogy, ha nem csak az ország függetlenségét akarjuk tovább fejleszteni s az ország minden jogait lassankint kivívni, hanem csupán azt, a mit 1867-ben és még egy pár év alatt megcseleztünk sikerült, igazán meg akarjuk védelmezni, még ezt is csak a nemzet ősi jogainak alapján, a függetlenségi párt politikai meggyőződésére állva tehetjük. (Helyeslés. Ugy van! a szélső baloldalon.) mert másképp azzal az iránynyall szemben, melyet a kabinett képvisel, a mindenkor meglevő, s a nemzet által mindenkor óhajtott jogokat vissza nem szerezhettük, de még csak az 1867-iki vívmányokat sem őrizhetjük meg. (Helyeslés. Ugy van! a szélső baloldalon.) En tehát igazán méltányolom, igazán felfogom annak az értekezés komolyságát, a melylyel Uray Imre barátom ezen réa nézve és az egész pártára nézve csakugyan sajátosságosan viaszás helyzet-re kénytelen volt réa mutatni.

A kormány részéről és a tuloldal részéről súlyos szemrehányásokkal illelték bennünket, mintha mi sem a monarchia másik államának, sem Magyarországnak biztonságáról talán nem olyan komolyan és nem oly egészen hazafias lélekkel akarnánk gondoskodni, mint a hogy a kormány nézete szerint gondoskodni hivatta volna ez a törvényjavaslat, s illetőleg az ezen törvényjavaslat alapján szervezendő hadsereg.

Ez a szemrehányás teljesen alaptalan. Mit akarunk mi? Mi akarunk erős hadsereget, oly erős hadsereget akarunk, a melyben a nemzetnek honvédelemre hivatott minden anyagi és intelligens eleme bele legyen foglalva. (Ugy van! a szélső baloldalon.) Oly erős hadsereget akarunk, a milyen erős hadsereg az az ország valaha képes volt, és a melyre ez idő szerint csak képes lehet. (Helyeslés. Ugy van! a szélső balon.) Mindazon erővel ellátott hadsereget akarunk, akarkunk pedig azért, mert a veszély, mely bennünket környéke, igen nagy s a nemzet egész anyagi és erkölcsi erejének a harctérre vezetését mulhatlanul szükségessé teszi; akarkunk azért, mert akár taktikából közli a lapok, akár valóban érezzük azt, hogy nekünk egy igazán nagyon közel szomszédos óriási hatalommal, mely szabadságunkat és nemzetiségünket is elvégre eltiporná előbb-utóbb, most vagy később, de végre is talán nagyon rövid idő alatt meg kell küzdenünk. (Ugy van! balról.)

Es nemcsak azért, mert ez az orosz hatalom fenyeget bennünket, hiszen ezt régen tudjuk, s régen készültünk és készen állunk rá, de az erős hadsereget azért is akarkunk, mert éppen a jelen kabinet által ezelőtt 12—13 évvel tévesen s akkor is az egész nemzet közvéleménye ellenére vezetett külpolitikának a veszélye elől is akarkunk magunkat biztosítani. (Helyeslés a szélső balon.)

Beszéltam a t. tuloldalon ülők sorából nem egygyel az utóbbi években, a kik mind azt mondták: most már megnyit szemekkel és felvilágosodott elmével vajjon miért tettük mi azt az örültséget, hogy az orosznak szabad utat engedtünk a Balkánon át, miért engedték tönkre tétetni a törököt, miért kellett Hercegovinát, Boszniát elfoglalnunk, hogy újabb sebezhető oldalt szereztünk magunknak? (Ugy van! Ugy van! a szélső baloldalon.) Erre azt feleltem, a mint felelte volna mindenki, hogy hisz az egész országban minden ember, minden gondolkodó hazafi így gondolkodott, csak a kormány nem; azt mondván a kormány: szövetkeztünk Oroszországgal, jó lesz neki Bulgária, nekünk meg jó lesz Bosznia; azt monda a kormány, foglaljunk tért a Balkánon s ezért engedjünk tért az oroszoknak is. De elfeledték, hogy ha szomszédságunkban semmivé tették a török, a mint semmivé tették Lengyelországot, a sor majd reánk kerül. A világtörténet logikája kérelhetetlen, de nem szükséges, hogy a logikának reánk nézve ártalmas következményeit mi siettesstük, sőt ell-nben az szükséges, hogy e logika ártalmas következményeit még csirakban fojtsuk el. (Elénk helyeslés a bal és a szélső baloldalon.) Ez volt a nemzetnek akkori álláspontja. Most már a kormány és hívei látják, hogy az egy elhibázott politika volt, most már látják ezt s félnek is attól, hogyha arának támadni készülő hatalomnak sikerül keleti s déli határainkat bizonytalanra tenni, a küzdelem, mely ránk vár, sokkal nehezebb lesz, erőnk kifejtésére sokkal nagyobb indokok fognak sarkalni bennünket, mint akkor lett volna, ha 12—13 évvel ezelőtt az a helytelen, rossz, a nemzet közvéleményével merőben ellenkező nemzetellenes politika nem követelt volna. (Ugy van! a szélső baloldalon.)

Tehát mi erős hadsereget akarunk, biztosítom a t. honvédelmi miniszter urat, erősebbet, mint ő (Ugy van! Ugy van! a szélső baloldalon.) erősebbet, mint az ő bécsi nézet-s elvárásai. Mi akarkunk azt, hogy mint szám mind fegyelmesség, mind felszerelés tekintetben ez a hadsereg azon teljes erkölcsi és anyagi erőnek, melylyel mi rendelkezünk, megfeleljen. (Ugy van! szélsőbalról.)

De hogy ez a hadsereg oly erős legyen, ahhoz a mi nézetünk szerint még egy elmaradhatatlan kellék szükséges: az, hogy az nemzeti hadsereg legyen. (Ugy van! Ugy van! a szélső baloldalon.) Kérdésem én a t. honvédelmi miniszter urat, ismer-e ő a korunk mai történetében, — nemcsak a mostani napokban, de korunk mai történetében — oly hadsereget, mely erős volna és nem nemzeti? Ismer-e az ugynevezett osztrák-magyar hadseregen kívül, — mely egyebiránt ezt a nevet csak bitorolja s a melyt mi csak perabum használnunk, mert ez a hadsereg császári királyi hadseregnek nevezi magát, ismer-e ezen hadseregben kívül az egész föld kerekéig és méltal államaiban oly hadsereget, mely nem nemzeti hadsereg volna. (Ugy van! a szélső baloldalon.) Még az orosz csár ő fel-sége is, ha szól a maga hadtestéhez, a maga tisztjeihez ott, a hol uralkodói székhelye vagy lakása van; még az is mindig az orosz nemzeti eszmét, az orosz nemzet jövőjét s világ-hódító nagy aspirációját említi hadseregének és nem azt mondja, hogy »mi III. Sándor csáré, hanem azt, hogy »az orosz nemzet és annak világnagysága«.

Mikor ezelőtt egy évvel és még ezelőtt két évvel a német birodalom kormányza a hadseregnek bizonyos irányban való fejlesztése tárgyában javaslatot terjesztett az illető törvényhozó testületek elé s midőn oly miniszter, mint Bismarck, azon törvényjavaslat elfogadását indokolta, szükségessé tartotta előtérbe állítani azt, hogy az a hadsereg nemzeti hadsereg (Igaz! Ugy van! szélsőbalról) s multjának minden dicsősége s jövőndő fegyver működéssébe kötött minden reménye onnan ered, mert nemzeti hadsereg. (Helyeslés a szélső baloldalon.) S nézze meg az olasz, francia, vagy a déli határokon a kis szerbiai, bulgáriai és román hadseregeket, ugynevezett császári királyi hadsereget nem fog találni sehol, hanem fog találni nemzeti hadsereget. (Igaz! Ugy van! a szélső balról.)

De miben áll t. ház, egy hadseregnek az a jellege, hogy nemzeti legyen? Erről a

kérdésről a honvédelmi miniszter ur nem szól. Abban a dicsőség csarnoka, ezimű könyvben, a mely most a hadsereg kiváló férfaiól igen előkelő férfiak által kibocsátatik, erről az eszméről egy szó sincs és ámbár én a katonai irodalomban jártas nem vagyok s pozitív tudomás után nem nyilatkozhatom, de sokat mernék tenni arra, hogy azokban az ismeretű, történeti és tankönyvekben, melyek erről a mi közös hadseregünkről szólnak, ennek a nemzeti jellegéről talán sehol egy szó sem foglaltatik.

A nemzeti jelleg az, a mely nélkül ma hadsereg erőssé nem lehet. De miben áll ez? Egyeztetlen annak a hadseregnek tisztelnie kell a nemzet nyelvét, tisztelni kell jogait, alkotmányát, tisztelni kell a nemzeti s állami függetlenségét; (Elénk helyeslés a szélső baloldalon) s szükséges, hogy az a hadsereg nyelvünknek, jogainaknak, alkotmányunknak s állami függetlenségünknek egyik valóságos szervező intézménye legyen. (Helyeslés a szélső baloldalon) s ha nem az, akkor az nem a mi hadseregünk, (Elénk helyeslés a szélső baloldalon), ha más, akkor az bizonyos eshetőségben valóságos ellenségünk (Igaz! Ugy van! a szélső baloldalon). És még az sem elég, hogy azt a hadsereget a magunkénak fogadjuk s ismerjük el, hanem ehhez szükséges az is, hogy az multunk emlékeiben, jelenünk törekvéseiben s jövőnk minden reményében velünk egynek érezze magát. (Elénk helyeslés szélső balról.) s ha ezt nem teszi, akkor a nemzettel valóságos, igazi és komoly összeköttetése annak a hadseregnek nincs. (Igaz! Ugy van! szélső balról.) mi adhatunk hozzá ember-anyagot, de nem katonát és nem hőst. (Igaz! Ugy van! a szélsőbalon.) mi adhatunk hozzá pénzt s ő elfogadhatja beke idején rablóinkat, háboru idején kiállhat a harctérre és vívhat szerencsétlen csatákat, de nemzeti hadseregnek, a mi nemzeti létünk fenntartójának mi nem tekinthetjük. (Elénk helyeslés szélső balról.)

Mi köt minket össze azzal a hadsereggel? Fájdalmas összekötő ések emlékeztek. (Elénk helyeslés a szélsőbaloldalon.) A mit az a hadsereg dicsőségének tart, az nekünk szomorúságnak és gyászunk, és a mit mi nemzeti dicsőségünknek tartunk, az annak a hadseregnek rebellis. (Igaz! Ugy van! szélsőbalról.) Ez a különbség van az igazi erős hadsereg és azon hadsereg közt, melyet a honvédelmi miniszter véd. És mi köt bennünket össze a jelen törekvéseiben és a jövő reményeivel e hadsereggel; hol fogunk egy téren találkozni a hadsereggel? Majd a csataterén, tán az orosz ellen? Talán ama hadjárat sorsa nem lesz oly szomorú, mint a közös osztrák hadsereg minden hadjárata volt, melyben német szóval vezényelték a magyart. Ugy látszik, a t. honvédelmi miniszter ur a történelemből nem akar tanulni. A nyelvkérdésről — annyit a mennyit — később akark beszélni. De most eszembe jut s elmondom azt, hogy a magyar ezredek a napoleoni háborúk magyar nyelven vezényelték. A habsburgi seregeknek, ha volt hadi dicsőségük, eddig szerették s ezóta e hadseregek minden hadjáratot elvesztettek. Mióta a magyar ezredek bekényszerítettek a németességbe, mióta a magyar hadcsapatoknak nem adtak magyar tisztet, mióta a tisztikar és legénység csak a vezényényelven érthetik meg egymást, melyet a magyar ezredek rátkáltak: azóta e hadsereg, a képzeltlen orosz csapatokat kivéve, akár kül- akár bel-háboruban egyetlen hadjáratot soha meg nem nyert. Pedig a katonai érények e hadseregből nem hiányoztak soha, voltak vízei, hősei, de hiányzott a nemzeti érzés, hiányzott az a magasztos cél, melyért a katona nemcsak halni, de győzni is tudjon. (Elénk helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Ha a magyar csapatokat elszakítják a magyar nemzettől, ma sincs meg az a cél, melyért a katona győzni és halni tudjon. (Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Mi most e hadsereg? A tisztí nyelv német, a legénységi nyelv mindenféle, a mi csak képzeltető és a mi Magyarországot és Ausztria geográfiai határai közt feltárlható — jelvénye fekete-sárga, azt mi nem ismerjük; nemzeti jellege temmi féle, nemzeti önérzete nincs, nem is volt, nem is lesz soha; közös cél, melyért lelkesülni tudjon nem ismer, de ismeri a hadurat. En mely hódolattal és hazafias tisztellett emlékszem mindig az ország királyáról, ki nekem uralkodóm; de azt a magyar érzületet akár közlegény, akár tiszt, a ki a hadseregben 1, 2 vagy 3 évet eltölt, mint Törs t. képviselő társunk kifejtette, nem lehet csessemő kora óta magába szitt érzelmeikkel és fogalmakkal együtt az alatt a pár év alatt megsemmisíteni. Császári királyi hadurat az nem ismer! Mert a katonai reglement és a kurta vas megtanítják ugyan rá, de ő magyarként megy oda s magyarként megy onnan el. Ismeri hazáját, annak világtörténeti czélját, de k. k. hadurat nem ismer. (Elénk helyeslés a szélső balon.) De mikor a helyzetet így látjuk, s azt mondjuk: »Királyunkért és hazánkért mindent épü mint ezelőtt 140 vagy 150 évvel, de mi azt akarkunk, hogy hadseregünk a mienk legyen, azért lelkesüljön, a miért mi és mikor mi erre vonatkozó érveinket kifejthetjünk itt, nem kimelve az időt, nem kimelve a szót, t. elnökünk kesértéségére —

akkor mivel áll elő a t. tulajdona? (Egy hang a szélső baloldaltól: Szavazzunk!) Nem. A t. min. elnök a e hó 12-én tartott beszédében azzal áll elő, hogy ő szentül meg van arról győződve, hogy a törvényjavaslat, s a hadsereg, a mely ezen alapszik jó, és minden czélra, a melyet mi is óhajunk, megfelel. En elismerem, hogy a t. honvédelmi min. ur tett néhány kísérletet arra nézve, hogy a törvényjavaslat védelmére egyéb argumentumot is felhozzon, de én most csak azzal az argumentummal akarok foglalkozni, melyet a t. min. elnök ur állított elő, midőn azt mondja, hogy ő a t. javaslat jószágáról szentül meg van győződve s megjegyzem, hogy a min. elnök ezt az érvelést nem csak itt ismételte, de a mint a hírlapokból látom, a szabadlevél párt tanácskozásában is ismételve használt.

Az egyéni meggyőződés t. ház, mindig tiszteltetelmű! Akár hányunkkal megfontolhatjuk az életben, a midőn valamely vitás kérdésre nézve valaki azt mondja, hogy az én meggyőződésem szerint ez a dolog így áll, hogy akkor mi is gondolokodba esünk, hogy talán még is úgy áll a dolog, a mint azt az illető komoly meggyőződése hangján kijelentette. De t. képviselőház, a meggyőződésnek is vannak kritériumai. (Halljuk! Halljuk!) És hosszas jogi és részben bíró gyakorlatomban is arról győződtem meg, hogy a mi a magán jogi életben a megbízhatóság kritériuma szokott lenni, az körülbelül a politikai életben is az ilyen egyéni nyilatkozatok megbízhatóságának kritériuma.

Hogy a meggyőződés nyomatékossá legyen azzal szemben, a kivel szemben használtatik, ez esetben nekünk — mert velünk szemben használtatik, — nyugodtunk kell lenni a tekintetben, hogy az a meggyőződés őszinteséggel, őszinteséggel és jól értesültséggel nyilvánul, s őszinteségen, őszinteségen és jólértesültségen alapszik is egyuttal.

Hogy az őszinteség mennyiben van meg, erről a kérdésről most nem szólok. Annyi bizonyos, hogy a miniszterelnök ur úgy állította fel a kérdést, hogy ha a törvényjavaslat megbukik, akkor bukik ő is, és ott hagyja helyét, s ha a törvényjavaslat megszavaztatik, akkor marad ő is továbbra miniszterelnök. Politikai és államférfiúi szempontból a kérdésnek illetlen módon való felállítását kárthatni nem lehet, sőt bizonyos tekintetben helyeslen is kell, de annyit mondhatok, hogyha a hasonlat sántit is egy kissé, de a jogi életben az olyan tanut, a ki ily kérdésben akként nyilatkozik, ily módon s ily körülmények közt, igazi tanúnak nem szokás elfogadni. (Élénk helyeslés a szélső baloldalon.)

A jól értesültség kérdésében én a t. miniszterelnök ur kijelentésére nem teszek megjegyzést. Elhiszem, hogy ő a törvényjavaslat mellékkörülményeiről jól van értesülve de a mi az őszinteséget illeti — bocsánatot kérek — a miniszterelnök ur meggyőződésében én az őszinteséget fel nem találhatom, legalább úgy, a miként azt ő kifejezte. Megmondom miért. Nem azért teszem azt, mintha én nekem különös kedvem volna a miniszterelnök ur egyéniségével foglalkozni, hanem azért teszem, mert a mit mondani akarok, szorososan összefügg magával a törvényjavaslattal.

Azt mondja a miniszterelnök ur e törvényjavaslat 14. §-ára nézve s mondta különösen — mint a hírlapokból szelvény-hosszban látni volt szerencsén — a szabadlevél körben, hogy e törvény 14. §-a ugyanazon értelmű az 1868-iki e tárgyban hozott törvény 11. §-ával. Bocsánatot kérek, de a ki azt állítja, annak vagy a judiciuma, vagy az őszintesége hiányzik. A miniszterelnök urnak az ítélőhatósága nem hiányzik, e felett semmi kétség; de annyi bizonyos, hogyha ugyanazt jelentené a most javasolt 14. §-a a mit jelent a régi törvény 11. §-a s semmi többet és semmi más, akkor legnyitnak arról meggyőződve, a miniszterelnök ur nem tette volna ki ezen törvényjavaslat sorsát ily hosszú s keserű vitának, hanem hagyta volna a régi szöveget. Hogy nem hagyta, arra oka volt; de mi volt az oka, azt a miniszterelnök ur elhallgatja. (Igaz! Ugy van! a szélső baloldaltól.) És itt a parlamentáris életben használható legvalóságosabb szó se elég súlyos a kormány eljárásának jellemzésére, (Igaz! Ugy van! a szélső baloldalon.) hogy ő az igazi okot — mely őt az 1868-iki törvény kiforgatására rá bírta — előtűnt elhallgatja, nemcsak előtűnt, hanem még saját pártjának bizalmasai előtt is. (Igaz! Ugy van! a baloldaltól.) A mesterkedés, a taktika gyakran elkerülhetetlen bizonyos államférfiúi működésekben; de bocsánatot kérek, ha a mesterkedés arra irányul, hogy az illető törvényhozó tisztelt félrevezetessék, akkor annak igazi neve: ártás. (Élénk helyeslés a bal és szélső baloldaltól.) Amitani pedig nem szabad soha senkinek, annál kevésbé tisztességes, bocsátás államférfiúnak. (Igaz! Ugy van! a bal és szélső baloldalon.)

Okának kell lenni mondom: miért akarja a miniszter ur ezen változtatást? (Igaz! Ugy van! a szélső baloldalon.) A miniszterelnök ur az ok felderítésével nem áll elő, pedig attól a párttól — nem tőlünk, ez más dolog — mely őt 14 év óta támogatja, mely őt még most is meg fogja támogatni és állását meg fogja menteni, attól a párttól sokkal több áldozatot, lemondást nyert már a szükséges támogatásért, semhogy azon pártnak ne tartozzék őszinteséggel, hogy megmondja: uraim, ezért kell e változtatást tenni és mert 14 évig támogatottok, őszinte leszek hozzátok, támogatassatok ezental is. (Tetszés és derűtlenség a bal és szélső baloldalon.)

T. ház! A törvényjavaslat támogatására a többségből szótlanok fel tölben; de én is, mint Uray Imre, előttem szelő barátom, főleg azon serdülő államférfiak felszólalására akarok néhány megjegyzést tenni. (Derűtlenség a bal és szélső baloldalon.) A kik, elismerem, a legnagyobb őszinteséggel és a legnagyobb bátorsággal keltek e törvényjavaslat védel-

mére; ily elserdült államférfiak beszédeire, mint Pulszky Agoston és Ivánka Imre t. képviselőtársaim, (Zajos derűtlenség a balon és szélső balon) ezuttal nem teszszekedem ki; hanem már a mint Tisza István t. képviselőtársam definiálta előttünk, hogy mi a hazafiság s a mint Széchenyi Aladár és Andrássy Gyula gróf t. képviselő urak definiálták előttünk, hogy a nemzet nyelve nézve mi a kötelességünk, azok után is, melyek már előttem erre vonatkozólag elmondattak, lehetetlen még néhány megjegyzést nem tenni. (Halljuk! Halljuk!)

Mindenekelőtt megjegyzem, hogy Széchenyi Aladár t. képviselőtársamnak egy kijelentésével teljesen egyetértek. Midőn ő azt mondta — és reménylen azért mondta, hogy a t. honvédelmi miniszter ur különösen a szívére vegye azt: »Nem vagyok képes belátni, hogy Magyarország mint politikai nemzet, melynek nemzeti honvédsége van, magyar vezényszóval, melynek közjogi alapon jogosított államnyelve van, mivel elmerelte meg ezen államnyelv, hogy az osztrák-magyar monarchia egyéb nemzetiségének nyelvével egy színvonalra helyeztessék?! (Ugy van! Igaz! a szélső baloldalon.) Ez szerény feltevésem szerint közjogi sérelem, állami nyelvünk határozott mellőzése és ignorálása volna és ez ellen szerintem a magyar törvényhozásnak óvatát kell emelni. Ebben a felfogásban, ebben az érvelésben gróf Széchenyi Aladár teljesen egyetérték, csak a végkövetkeztetéssel nem értek egyet, avval nevezetesen, hogy egy ily törekvés ellen nekünk csak óvatát kell emelnünk. Nem óvatát kell emelnünk t. képviselőtársam, hanem egyszerűen le kell szavazni, (Élénk helyeslés és tetszés a szélső baloldalon) és azt a minisztert, a ki a törvényjavaslathoz köti sorsát a házból egyszerűen ki kell seperi. (Igaz! Ugy van! a szélső balon.)

A ki a magyar nyelvnek államnyelvi természetét így ismeri és tiszteli, annak azután azt a következtetést eo ipso ki kell felfogásból hozni. Az egyszerű óvás, hiszen kedves dolog ez Bécsben, hol azt mondják: szavazatok meg mindent urak a hogy nekünk tetszik; azután protestáljatok a hogy nektek tetszik. (Derűtlenség a szélső baloldalon.) hiszen kedves dolog ez Bécsben, de semmi haszonnal nem jár ránk nézve, sem Budapesten, sem az országban. (Helyeslés a szélső baloldalon.)

De már a mi azután Tisza István képviselő urnak a hazafiságra és Széchenyi Aladár és Andrássy Gyula t. képviselő uraknak a nyelvre vonatkozó fejtegetéseit illeti, arra még egyszer nekem ki kell teszszekednem. (Halljuk! Halljuk! a szélső baloldalon.) Tisza István képviselő ur az alházafigságnak a képét akarta élénkíltani; fel kell tennem, nem gondolhatok mást, nem is akarok, nem is tudok mást gondolni, mint hogy bona fide beszél és hogy helyzetének, állásának és kötelességének teljes tudatában beszél és fel kell tennem, semmiem, hogy bona fide és őszintén az alházafigságot képét akarta előttünk feltüntetni, midőn azt mondta, hogy: »A képviselő urak politikájában hogyan nyilvánul a kizárólagos hazafiság? Abban, hogy minden harmadik szavuk áradozó eufóniás frázis egy föl; másfelől a nemzeti elfogultságok, az önhiúságnak a nemzet tulbecsülésében, fokozásában áll. Ugyanitt hivatkozik az eltiport hazafiai bánat valódi bachelanaiakra is.

Hát t. ház, a minő magasztos és szent dolog valamennyitnek előtt a valódi hazafiság: kétségteendő oly kicsinyes, silány és komikus dolog az ugynevezett alházafigság és bizonyára közel járt e fogalomhoz magához a t. képviselő ur, midőn az alházafigság fogalmát ily kritériumokból vagy jellemvonásokból akarta összeállítani. Ott azonban nagyon messze járt az igazságtól, mikor azt az alházafigságot nekünk akarta megmagyarázni a plane akként, mintha az az érzet benntünk lakoznék. (Halljuk! Halljuk!)

Az alházafigságnak sok neve van. De én annak elméleti neveiről nem beszélek, azokat nem ismerem, hanem ismerem egy fajtáját, azt, mely 1861-ben így beszélt: »Ezzel az uralkodó házzal és ezzel a királlyal szóba sem állók. En határozni akarok! (Ugy van! Ugy van! a szélső balon.) és a mely 1865-ben és 1866-ban azt mondta: »En ezzel a királlyal nem békülök ki, én a 67-iki kiegyezést és koronázást meg nem csinálom, mert én a nemzet függetlenségét követelem, és a mely akkor a mikor módja lett volna ugyan ezt tenni 1875-ben (Nagy tetszés a szélső baloldaltól) mindazt, a mi 1867-ben szeretett, vissza csinálta az 1865-iki álláspont. (Igaz! Ugy van! a szélső baloldalon.) Az alházafigságnak ezt a történetileg szigorúan bebizonyított példáját igenis ismerem. Ismerem a hazafiság bachelanaijának egy historiai példáját is. (Halljuk! Halljuk! En tudom azért, hogy előkelő politikuskok, a magyar közélet akkori tekintélyes férfiai, kimentek a Duna partjára nemzeti színti zászlóval. (Ugy van! a szélső balon.) és a »Szózat« éneklése közben Kossuth Lajos ott állotték (Élénk éljenzés a szélső balon) olyankor, midőn a királyi várpulota ablakai ki voltak világítva, tehát azok igaz lakói ott lakott és a Kossuth elterlett neve fölhangzott a királyi várpulota terméiben. (Élénk tetszés a szélső balon.) Erre igen emlékszem S. azt is tudom, hogy a kik ezt cselekedtek, ugyanazon vezérférfiak később a nemzet élére állva, mindent megtagadtak, a mi Kossuth Lajos előtt valaha szent és igaz volt. (Igaz! Ugy van! a szélső balon.) Sőt Kossuth Lajos is kitagadtak a nemzet kebeléből. (Ugy van! Ugy van! a szélső balon.)

Az alházafigságnak ezt a példáját, igen is ismerem. És ismerem annak még egy példáját (Halljuk!) még pedig fájdalom, nem régóta. Ismerem annak azt (Halljuk! Halljuk!) hogy ifjú emberek, fiatal politikuskok, alig kikerülve az iskolából és az önkéntességi szolgálatból, ide jönnek a parlamentbe s itt

azon férfiak felszólalását, a kik küzdöttek az országért és annak jogaiért (Ugy van a szélső baloldalon) s a kik ebben a küzdelemben ösültek meg, kigunyolják és lenézéssel illetik (Ugy van! Ugy van! a bal és szélső baloldalon) és midőn ők igazán hazafias érzelmüknek keresetlen szavakban kitörést engednek (Tetszés a szélső baloldalon), ezt azok a fiatal politikuskok elnevezik a hazafiság bachelanaijának, és mikor ezt tesszik, másrésről glóriát énekelnek a német nyelvnek és arra törekednek, hogy Magyarország értelmes fiatalembereit nemetie tegyék. (Igaz! Ugy van! a szélső baloldalon.)

Az alházafigságnak ezen neveit ismerem én.

Polonyi Géza: Családi politika! (Derűtlenség a szélső baloldalon.)

Eötvös Károly: Nem családi politika. A t. miniszterelnök ur itt a házban is nem egyszer, pártjának bizalmas értekezleteiben még többször kijelentette, hogy ő a t. javaslaton változtatást nem csinálhat. Egyszer volt ez országunk egy miniszterelnöke, azt gr. Andrássy Gyulának hívták de nem a mostani képviselőtársam az, (Derűtlenség) nincs is vele rokonságban. (Élénk derűtlenség és tetszés a bal- és szélső baloldalon.) Ő egyszer, mint az országunk honvédelmi minisztere már akkor az volt — előterjesztett egy t. javaslatot 1868-ban.

A törvényjavaslat tárgyalásának módja következő volt — a mit igen tisztelt elnökünk, ha valaki kételkedni merésznél benne, igazolhat. (Halljuk! Halljuk!)

A törvényjavaslat, mely egy fontos kérdésről, az ország honvédelmi véderő szervezetéről stb. szövezt — először kiadott egy szakbizottságnak, mely nevezetett hadügyi bizottságnak. Most is van egy bizottság, de az nem nevezetett hadügyi bizottságnak. De mindegy, a név nem teszi. Honvédelmi miniszterünk is van névszerint. (Élénk helyeslés és tetszés a szélső balon.) A hadügyi bizottság belekezdett a törvényjavaslat tárgyalásába körülbelül július 10-én, 1868-ban és folytatta a tárgyalást 10 napon keresztül oly formán, mint a mostani. A bizottság megállapította a maga javaslatát és a ház elé terjesztette s azt a ház szó nélkül az osztályok közt osztotta ki. (Ugy van! a szélső baloldalon) hogy most vegyék tanácskozás alá a ház osztályai. Azok tanácskoztak rajta másik 10 napig. Akkor aztán az osztályok megválasztották központi elnöküket és a központi bizottság tanácskoztak rajta a harmadik 10 napig, mert akkor a kormánynak az volt a törekvése, hogy lehet ugyan képviselő, ki nem akar információt szerezni ezen végtelenül fontos kérdéssel egyénileg, azonban oly eset ne lehessen, hogy minden képviselő maga hozzá ne szólhasson a kérdéshez. Minden képviselőnek jogában álljon az is minden képviselőnek jogában álljon az is, hogy — ha másutt nem — magában az osztályban ezallassa a minisztert magá elé s ott kérdezhesse és mondhasa meg: mit jelent ez? Mi e rendelkezés célja? mi ennek az oka? Hogy akarja ezt a király? Hogyan akarja a hadi körök? Hogyan akarja a nemzet?

Most ezt a gyakorlatot nem követjük. Haem a hadügyi bizottságban, hogy folyt ez a tárgyalás? A hadügyi bizottság tagjai épúgy a kormánypárti többségből álltak, mint a hogy most állanak, hanem, a mikor annak a többségnek meggyőződése valamire nézve megalkult és azt mondta a miniszternek: »Miniszter ur, ezt én nem fogadom el, hanem e helyébe teszem ezt«, a miniszter hiába hivatkozott arra: »de hát akkor le kellene mondanom!« — Sajnáljuk, de mitsem hogy a nemzet mondjon le a maga jogairól, inkább a miniszter menjen. (Zajos helyeslés és tetszés a szélső baloldalon.)

A többség nem engedelmessékedett. Az akkori miniszterelnök, gr. Andrássy Gyula ur azt is mondta többek közt egyszer: »En megpróbálom ő Felségénél, de hát azt akarjátok, hogy engem kilökjenek a burgból.« Erre azt mondták a többség tagjai: »Nagyon sajnáljuk, ez fájna nekünk, mert végtelenül tisztelünk, de inkább téged lökjenek ki a burgból, mint mi lökjük ki a nemzet jogait!« (Élénk tetszés a szélső balon.)

A hadügyi bizottság tagjai nem engedtek. Akkor egyet gondolt a kabinet, gróf Andrássy Gyula — nem a mostni — felment Bécsbe, panaszt tett: »Nem bírok a kurucokkal!« (Derűtlenség a szélső balon.) Egy hang: Thaly Kálmán! Thaly Kálmán is ott volt; nem a bizottságban hanem a miniszteriumban. (Élénk tetszés a szélső baloldalon.)

Thaly Kálmán: 1868-ban még nem.

Eötvös Károly: Akkor Bécsből abba a hadügyi bizottságba, hogy annak felvilágosítást adjanak, lelküldték nekünk Kuhn bárót, a közös hadügyi minisztert, Benedek dandárparannsnokot, de nem a közigazgatási győzött. (Derűtlenség a szélső baloldalon.) azután Horst alárendest, — a ki talán miniszter is lett azóta.

Thaly Kálmán: Meg is halt! (Egy hang: Grivicic-et.)

Eötvös Károly: Grivicic-et nem küldték le; az akkor már csöndes ember volt. (Derűtlenség a szélső baloldalon.) Leküldték ezt a három előkelő politikust és hadügyi szakembert, hogy az beszélj a hátrógróf Andrássy Gyula által segítve, a hadügyi bizottság tagjaihoz. Azok lejöttek ide és résztvettek a bizottság tanácskozásaiban 1868 július 13-én és 14-én egyszer nap: délelőtti délután. Bankett is volt, bachelanai is időközben. (Derűtlenség a szélső baloldalon.) De azért a hadügyi bizottság tagjai még sem engedtek. (Tetszés a szélső baloldalon.) Akkor gr. Andrássy Gyula miniszterelnök azt mondta ezeknek a kollégáinak, Kuhn, Benedek és Horst uraknak: menjenek az urak fel Bécsbe, majd megyek én is. És felment július 14-én. Július 15-én, 16-án, sőt 17-én is miniszteri tanácskozások tartattak

és Andrássy azt mondta a felséges urnak: »Felség! Az országgyűlés nem enged. A nemzet megnyugtatóra a szükséges módosításokat meg kell tenni. S ő felsége erre azt mondta: »A földög a nemzet megnyugtatóra.« (Élénk hosszas éljenzés a szélső baloldalon.)

Andrássy — ez történelmi dolog — azzal ment fel Bécsbe, hogy azt mondta a bizottság tagjainak: legyetek készen a legrosszabbra. S midőn ő felségét értesítette a nemzet nyugtalanságáról, aggályairól és a nemzeti jogok szentségéről, visszajött teljes győzelemmel. (Élénk éljenzés a szélső baloldalon.)

És mik voltak azok a kérdések, melyekről akkor szó volt? (Halljuk! Halljuk!) A törvényjavaslat 5. §-ban a kormány törvényre akarta tétetni azt, hogy népfelkelő legyen Magyarország 18-ik életévétől 40 éves koráig mindenki. Ezt az ország törvényhozása határozottan visszautasította és ennek helyébe etette azt, hogy népfelkelő legyen csak az, a ki önként akar népfelkelő lenni. (Tetszés a szélső baloldalon) a mint ez az 1868-iki törvény 5. §-ban bent is van.

Ezt pedig, a mit akkor a nemzet viszsza vetett, időközben a jelenlegi kabinet csakugyan behoza. (Ugy van! Ugy van! szélső baloldalon.)

Továbbá akarta az akkori kormány és akarták a bécsi katonai körök, hogy a béke idejében való három évi kénytelen szolgálat megállapításuk ugyan, de azt az egy klauzulát akarták betenni a törvénybe: »ha azonban mégis a kapitány uraknak tetszik a legényt a negyedik szolgálati évben is visszatartani, joguk legyen őt visszatartani.« t. i. hogy az első tartalékos évet is fegyver alatt tölthessék s azért 10. §-ba bele tették, hogy az első évbéli tartalékos az első tartalékos év tartamára a hadügyi miniszter által visszatartatható. A törvényhozás, a hadügyi bizottság többsége azt mondta, hogy a nemzet jogai ily gyalázatos játékok dűni nem lehet. (Élénk tetszés a szélső balon) hogy e törvényben meg legyen mondva, hogy 3 év a szolgálati idő, de valószággal mégis 4 év legyen a béke idejében a fegyver alatt szolgálati kötelezettség. (Ugy van! Ugy van! a szélső balon.) Hanem ezeket mind megváltoztatták és azt mondták: igenis, ha a jelentkező szükség parancsolja s ő felsége a király az egész kabinet felelőssége mellett elrendeli, akkor a tartalékosok is behívhatók.

Különbön azóta ez a kabinet ezt is megváltoztatta. (Ugy van! Ugy van! a szélső balon.)

A harmadik — több fontos eltérés is volt, de én csak a harmadikat emelem ki — a harmadik legfontosabb eltérés, a mely miatt nagy megütözés volt akkor Bécsben is, Budapesten is, az volt, hogy a nemzet a honvédséget akarta felállítani. Bécsben meg nem akarták. A nemzet nem engedett. Bécs elvégre engedett s azt mondta: legyen hát honvédség. Hanem a 12. §-ban az lett a törvényjavaslatba bele téve, hogy a honvédség összes számereje a monarchia mindkét államának egész területén 200,000 főnél többől ne állhasson, az levén a szándék, hogy a magyarnak honvédet annyi a mennyi van engedni nem lehet, mondjunk például 50,000-et Magyarországának, 150,000-et pedig esetleg írunk be, ha nem csinálunk is annyit, csak írjuk be Ausztriának. Erre a hadügyi bizottság azt mondta: ilyen honvédség nekünk nem kell; honvédsereget akarunk állítani akkorát, a mekkora az ország egész lakosságának számerejéből kitelik.

Ezek voltak főleg azok a pontok, a melyek miatt összeütközés volt. És én azt mondom és azt hiszem, mindenki egyetért velem abban, hogy ha ő felségét korán királynékat akkor az akkor még igen nagy nehézséget tartott ezen kérdésben meg lehetett a miniszterelnöknek nyugtatni azzal, hogy a magyar nemzet nyugalma és megelégedése kívánja ezeket, ugy ma ennél e 14 §-nál, midőn azt már ő Felsége a legfőbb hadur is elfogadja, a katonai köröknek nincs joguk és módjuk aggodalmukat kifejezni és azt el nem fogadni. (Helyeslés a szélső baloldalon.)

Most a miniszterelnök urnak csak egy igaz és őszinte szó kellene a korona előtt mondani (Élénk helyeslés a baloldalon) és a nemzetet ezen aggodalmaktól meg lehetne menteni. (Igaz ugy van! a szélső baloldalon.)

S mikor az én igen t. képviselőtársaim ifj. Andrássy Gyula gr., Széchenyi Aladár gr. és Tisza István oly könnyedén szólnak ezekről a nagy kérdésekről és a hazafiság nagy kérdéseiről, én nem vonom kétségbe hazafiságukat, soha nem is vontam, de állítom azt, hogy ez a hazafiság nagyon elméleti, nagyon iskolai és mégis nincs kipróbálva. (Élénk helyeslés és tetszés a szélső baloldalon.) Hogy a ki próbált hazafiság mit jelent nálunk, majd megtudjuk később és remélem és kívánom, hogy az igaz lesz. De idős gr. Andrássy Gyula eljárását mint példát ifj. Andrássy Gyula gr. t. képviselő ur szíves figyelmébe ajánlom. (Élénk helyeslés és derűtlenség a szélső baloldalon.)

Nehany megjegyzést kell tennem t. ház, a német nyelv kérdésében is. (Halljuk! Halljuk!) En egyetérték Jókai Mór t. képviselőtársammal abban, hogy nálunk a német nyelvet, t. i. a tudományosság német nyelvét nem gyűlöli senki, meg én sem gyűlölöm. De azért, ha valaki közülünk azt állítja, hogy Magyarország a német nyelv iránt valószággal ellenszenvet létezik, ebben annak a valakinek igaza van, azt eltagadni nem lehet és ha százszor is kimondjuk a törvényben, hogy meg kell tanulni, annál nagyobb lesz az ellenszenv. (Ugy van a szélső balon.) És ha ezen országunk minden költője és minden államférfia fogja is állítani, hogy mincs ellenszenv, mégis meglesz az.

De meg van ennek is az igazi története, a mely a közös hadsereg szomorú történetével azonos és avval jár. Azok a t. ifjú képviselőtársaim, kik oly könnyedén beszélnek a hazafiságról, bizonyára tudják, — mert nem képelem, hogy a corpus jurist eléggé ne forgatták volna, mielőtt elméleti hazafiságukat tartalommal megtöltötték. (Derűtlenség a szélső balon) hogy midőn Ferdinand ausztriai főherczeggel, később I. Ferdinándnak nevezett magyar királyt a nemzet királlyá választotta a mohácsi csata után 1526-ban, már 10 év múlva 1536-ban az országgyűlés kimondta, még pedig a királyi konzensus hozzájárulásával, »hogy felséged katonasága a vidéki lakosság könnyeiből él, mint ez már nálunk szokássá vált« provincialium lacrymis vivit, quemadmodum id jam nobis quasi in consuetudinem venit. Már tíz év múlva, így beszélt az ország törvényhozás, és azt pedig hozzá teszi, hogy: »a szegény népnek nem hagyja meg egyebet, mint véresre vet meztelen testét. Ez is benn van a corpus jurisban: miserae plebis nihil praeter nudum corpus, illudque diris affectum verberibus reliquitur.« Itt kezdődik a német nyelv története Magyarországon. (Zajos helyeslés a szélső baloldalon.) Az 1536: 26 tcz.-ben van, utána nézhet mindenki.

Ezután a történet nyomban, hogy a hatalom a magyar hadcsapatoknak idegen német tiszteket adott, az 1552. XII. tcz. azért megparancsolta a kormánynak, hogy a magyar ezredeknek magyar főtiszteket kell adni. Ime már akkor kezdődött a 2 éves önkéntesek ily módon való becsmérlése a német nyelv útján. (Derűtlenség baloldaltól.) Azonban az ország elszegényedett, valószínűleg még szegényebb volt, mint ma. A hadügyi költség évenként emelkedtek, a delegációk (Derűtlenség) mindig többet szavaztak meg, Jókai Mór t. képviselő ur tiltakozó szava s puskapora semmit sem használt. (Élénk derűtlenség baloldaltól.)

És végre 1559-ben az országgyűlés egy keserves hangú törvényt hozott, a melyben azt mondja: »Királyi felséged pedig ne kérjen tőlünk sok pénzt, mert a törökök, rebelisek és felséged katonái koldussá tettek már az országot!« (Zajos helyeslés a szélső baloldalon.) Itt kezdődik ennek a hadseregnek és a vele összekötött német nyelvnek története Magyarországon. (Ugy van! a szélső baloldalon.) Jött azután Basta, Karaffa és Haynau, kik mind a német nyelvet és a közös hadsereget hozták be és a magyar értelmiségnek kiirtására törekedtek. (Ugy van! a szélső balon) kőtel, akasztófa, elnémesítés, elházasítás és elfajzás által. (Igaz! Ugy van! a szélső baloldalon.) Oly hadseregnek, mely így gondolkodott nálunk 3 évszázad óta és oly nyelvnek, mely ily uralmat akart hozzánk becsmélni, közkedveltsége Magyarországon nem lehet. Meglehet, hogy majd valamikor lesz, de akkor itt magyar nemzet és Magyarország nem lesz és a gr. Andrássy Gyula sem lesznek a miniszterek. (Ugy van! a szélső balon.) Széchenyi Aladár gr. t. képviselőt úrral — harmadszor is ismétlem — egyetértek abban, hogy az csakugyan állami jogunk durva megsértése, sőt nemzetünk durva meggyalázása a honvédelmi miniszter és a közös katonai körök részéről, ha ők bármiféle instrukcióba a magyar nyelvet csak úgy akarják bevenni, mint egyéb nemzetiségek Muttersprache-ját. (Ugy van! a szélső baloldalon.)

Becsmpézték a német vezérnyelvet s nemzet megkérdése nélkül a napoleoni háborúk alkalmával. Nagy sérelem volt ez, de nem meggyalázás. Az ötvenes években raparancsolták a nemzet ifjaira a német nyelvet, ez is nagy sérelem volt, de nem meggyalázás. Hanem midőn egy nemzet törvényhozásától követelik, hogy saját fainak büntetést szavazzon meg akkor, ha ők az ősi, magyar, nemzeti államnyelvet használják és nem a németet, ez nem csak sérelem hanem oly alávaló meggyalázása a nemzetnek (Hosszan tartó zajos helyeslés a szélső baloldalon. Morgas jobbfelel), a minőre a világtörténelemben egyetlenegy példát sem mutathat, a honvédelmi mi iszer. Eltiporni lehet egy nemzetet, raparancsolni lehet kényszer hatalommal — mi is éreztük ezt nem egyszer — de hogy egy nemzettel magával szavaztassák meg saját gyalázatát (Zajos helyeslés baloldaltól) saját nyelvének megtagadását, erre nem talál példát a világtörténelemben (Ugy van! Ugy van! a szélső balon.)

Azt mondja a t. miniszterelnök ur január 12-iki beszédében, hogy a monarchia tekintélyének, súlyának fenntartására kifelé mindig lehet, míg mindenki kívül a monarchia megvan mögötte, arról, hogy az osztrák-magyar monarchia fennállásának legnagyobb támasza Magyarország.

Igaza van. Az ugynevezett monarchia-nak nagy tekintélyt kölcsönöz az, ha azt hisszük róla hogy ha nem is legnagyobb támasza, de biztos támasza Magyarország. De ha a t. miniszterelnök ur ezt akarja, akkor akár nyíltan kell az is, hogy ez a Magyarországi Magyarországnak megmaradjon. (Élénk helyeslés Ugy van! a szélső baloldalon.) Ez az ország pedig addig lesz önálló és addig állhat fenn, míg magyar és szabad lesz. (Élénk helyeslés Ugy van! a szélső balon.) Amint ezen Magyarország sikerül önöknek semmivé tenni, akár germanizációval, akár szlavizációval vagy bármivel, úgy ennek szabadsága s önönkre lesz téve és többé a Duna Tisza partjain önálló ország nem fog állni. (Igaz! Ugy van! a szélső baloldalon.)

De egyre figyelmeztetnem a kabinet tagjait és ha szavam tovább jutna, figyelmeztetni kívánom a korona tanácsosait és magát a koronát is, hogy addig lesz ez az ország támasza a Habsburg dinastiának, míg Magyarország lesz. (Élénk helyeslés. Igaz! Ugy van! taps a szélső baloldalon.) Ez a nemzet véresen és pénzben, erkölcsi és anyagi javainak feláldozásában elmegy az elképzel-

telen végső határig; de elmegy egyedül azért, mert azt a meggyőződést táplálja, hogy Magyarország önállóságát — és szabadságát tartja fenn — (Ugy van! a szélső baloldalon), támogatja a dinasztia, urunkat, királyunkat és annak egész családját erejének végkimerültségéig, mert az a meggyőződése, hogy szükség van erre azért, hogy Magyarország önálló és magyar legyen. (Elnök eljén és taps a szélső baloldalon.) De ha önöknek sikerül odáig vinni mindenféle mesterkelt eszközökkel, hogy ez a Magyarország megsemmisüljön, akkor ennek a nemzetnek minden okos és nem okos tagjában feltámad a gondolat, hogy hát akkor minek áldozzunk (Igaz! Ugy van! szélső baloldalon). En nem mondhatok egyebet, és nem mondhatnék egyebet ha szavam odáig jutna — királyunk trónja előtt sem, mint a mit Hunyady János ez előtt 450 évvel mondott a római pápának, mikor a római pápa belekapkodott az ország jogába: »Eng-dje meg szépséged, hogy az ország szabodan éljen jogait és szabadságát, mert szépséged iránti hűsége függetlenségével együtt fog elenyészni.« (Elnök helyeslés és taps a szélső baloldalon.) Elefogadom Ugron Gábor képviselőtársam határozati javaslatát. (Zajos eljén és helyeslés a szélső baloldalon.)

MINDENFÉLE.

Kolozsvár, január 25.

— **Eötvös Károly** a függetlenségi és 48-as párt kiváló tagjának a véderő tárgyalása alkalmával tartott és rendkívüli hatást aratott szép beszédjét egész terjedelmében előhívták olvasóinknak bemutatni, mint azon remekek egyikét, melyekkel az ellenzék a házban a kormány felett teljes erkölcsi diadalt aratott. E beszéd közlése okozta, hogy rendes rovataink ma részben kimaradtak, részben szűk helyre szorítottak. Regénytárcánkat szintén csak holnapi számunkban folytatjuk.

— **Ifjuságunk és a véderő.** A kolozsvári egyetemi ifjuság deputációja, a fővárosban tartandó általános ifjusági gyűlésre a ma esti személyvonattal indul Budapestre. Az egyetemi ifjuság küldöttéihez csatlakoznak a gazdász ifjuság deputatái. A küldöttek Kolozsvár város színeivel ellátott kokárdákkal jelennek meg az országos ülésen. Az egyetem ifjusága kikíséri a vasúti állomáshoz, s valószínű, hogy a polgárság köréből is többen fognak csatlakozni az ifjúsághoz.

— **Mátás-szobor.** A pápai főiskola hazafias készséggel felelt a Mátás-szobor bizottság felhívására melyben a közép iskolák igazgatóságainak a gyűjtést figyelmébe ajánlta. Ma 30 frt 43 kr érkezett a bizottság pénztárához és egyidejűleg a titkárt értesíti Szilágyi József igazgató ur, hogy ez összeg nagyobb részt az ifjuság adta össze. Ha a megyék és városok: jelenlegi hivatalos Magyarország, ha az ifjuság a jövőben Magyarország egyenlő lelkesedéssel karolják fel az ügyet; az a szobor nemcsak a hirdetni fogja a hazaszeretet kegyelét és a magyar név dicsőségét.

— **Párbaj.** Horváth Gyula képviselő-házi alelnök fiának, Horváth Károly megyei hallgatójának szerdán pisztolypárbajba vitt Teich Pál bankhivatalnokkal. Kedden a »Pannonia« étermében támadt között szóváltás ennek folyamán Teich inzultálta a fiatal egyetemi hallgatót. Pisztolypárbaj volt közöttük — minden komolyabb következés nélkül.

— **A székely-udvarhelyi** realiskola tanári kara felhívást bocsátott ki a nemzethez, melynek áldozatkészségét a szegényes viszonyok közt lévő de nagy nemzeti missiót teljesítő intézet érdekében hívja fel. A kibocsátott ívek illetőleg adakozások dr. Solyomosi Lajos nevére küldendő Székelyudvarhelyre.

— **A kalotaszegi kaszinó** saját könyvtára javára Binffy-Hunyadon, a Tigrisszálloda nagytermében 1889 évi február hó 2-án és március hó 2-án zártkörű körestélyt rendez. A bizottság elnöke Gyarmathy Zsigmond.

— **Szilágyisomlyón** állandó dal és zene egyület szerveznek. Vasárnap é tárgyban Lukács Ödön ügyvédnél s az ő elnöke alatt értekezlet volt, s elhatározták az egyület létesítését, s a tanulást már meg is kezdték. A társas élet élénkítésére sokat várnak az új együletől.

— **Esküvő.** Folyó hó 24-én tartotta esküvőjét Fekete József csoklái unit. lelkész Harangláb Somai Ilonával, Somai Domokos haranglábi birtokos leányával.

— **Tordai hírek.** Székely Miklósné ügyében — a ki, mint tudjuk, férjét a múlt évben Tordán pisztolyal lelőtte, mivel őt magához vissza venni többé nem akarta — a Curia is döntött, 7 évre szállítván le a tordai kir. tszék által 15 évre kímért és a kir. ítélő tábla által 10 évre megszabott fogház büntetését. A kir. Curia ítéletéből és annak indokaitól tisztán látszik az, hogy ez a szerencsétlen asszony meg sem volt annyira bűnös, — bárha gyilkos is — hogy ezért halált érdemelhet volna, a mint ezt a tordai kir. ügyész a végvártalálás rendjén proponálta volt. — A tordai aranyos megyei erdőrendészeti bizottság f. hó 23-án tartotta meg az évben első gyűlését Tordán, a mikor is az erdők múlt évi állapotáról szóló erdőfelügyelői jelentésből örömmel győződünk meg arról, hogy megyénkben az erdőterület 17. s-sa alá tartozó erdőbirtokokra nézve (a melyeknek kiterjedése 63480 hold és 912 négyszögöl) az ideiglenes füzemterek nagyrészt megvannak állapítva; a védőerők védőlátszókkal teljesen kijelöltettek, s a füzemtervek szerinti vágás területet megállapították. Az erdőfelügyelő azon előterjeszté-

sét, hogy a fátolvások meggátálása végett Tordán és Topánfalván ellenőrző állomások létesítenek, a bizottság helyeslővel, ezen fontos kérdésben a határozathozatal a közg. bizottság tiszte leendő. A képestett erdőőrök beállítására, munkájára megindított, erdőőri kerületekre cseleztetván felosztani megyebeli erdőségeink.

— **„Egy társas estély Tordán.”** című tudósításunkat a Lázár Aurél ur főlkérésére oda igazítjuk ki, hogy Lázár Aurél kir. ügyész urnak az estély rendezésében anynyival kevésbé volt része, mivel ő azon még jelen sem lehetett családi gyászja miatt.

— **Egő gyár.** Szerdán délután a vészharang kongása verte fel Pozsony lakosságát, egy óra táján a Duna-utczán levő Láng-féle pamut-gyárban tűz tört ki. A második emeleti szarító-kamrában a kályhából kicsapó lángok gyújtották fel a kályha körül felhalmozott pamutot. Pár perc alatt az egész terem lángokban állt. A veszély nagyságát az erős szélvész is növelte. Mielőtt azonban a tűz más épületekre átterjedhetett volna, a tűzoltóságnak sikerült elfojtani a lángokat.

— **Meghívó.** Az udvarhelyi megyei általános népgyűlési egyesület f. évi február hó 3-án d. u. 3 órakor, a megyeház nagytermében, rendez évi közgyűlést tart.

— **Az irodalom és művészet emelésére** tudvalevőleg kor van alakulóban Bupapestben. E tárgyban szerdán délután Dessewffy Aurél gr. palotájában folytatódott az előterkeztet volt. A háziaszony Dessewffy Aurél grófné által vezetett értekezlet elvileg kimondta szükségességét annak, hogy műpártoló kör alakítsassék és elfogadta a szűkebb bizottság által kidolgozott alapszabálytervezetet. A további lépések megbeszélésére közelebb tágabb körű gyűlést fognak összehívni.

— **Humorista mint feltaláló.** Amerikából az a hír érkezik, hogy Mark Twain, az ó-világban is jól ismert humorista egy szedőgépet talált fel, melytől nagy sikert remél. Kísérleteire több ezer font sterlinget költött.

— **A Panama-vállalat** sorsára nézve azt jelentik Párisból, hogy a régi társaság likvidál és a Lesseps vezetése alatt álló új társaság alálírás nyit 60.000 drb. ötszáz frankról szóló részvényre.

— **Halálos ugrás.** Gerában egy gazdag gyártulajdonos fiatal, szép leánya, Günther Mária a napokban nagyanyjával sétakocsizást tett s a lovak megbokrosodtak. A leány remüléssel kiugrott a kocsiból, de oly szerencsétlenül, hogy sérülései következtében pár óra múlva meghalt. Nagyanyjának nem történt semmi baja, mert a lovak hamar lecsillapultak.

— **Harcz egy farkassal.** Simonyi vasmegyei községbe a napokban egy éhes farkas tévedt be. Benn a faluban egy juhoköl körül állakodott, s fogaival már rangatni kezdte az juhok ajtajának retesét, a mikor két hatalmas juhaskutya tört elő és a fenevadat vetette magát. De ez ellenfeleit csakhamar harczképtelenné tette. Eközben elősietett a juhász, de vesztere. Mert a farkas nekirohant és mély harapást ejtett mellén. A szerencsétlen ember kétségbeesett harczra kelt a fenevaddal, de rövid idő múlva kimerülve összerogyott. A farkas már-már szétmarcangolni készült áldozatát, mikor a juhász segélykiáltására többen odasiettek és hosszú küzdelem után a vadállatot vaslátszókkal lecsúrták.

— **Dinamit.** Egy ökrítői napszamos embernek f. hó 20-án feltűnt, hogy olasz vasuti munkások a szilágyási vasutöltése árkaiba valami tárgyakat dobáltak. Kíváncsiságát kielégítően kutatni kezdett s a szerencsétlen azt találta meg, mit legkevésbé keresett. Az árokban ugyanis három darab dinamit töltényt talált, melyeknek belsejét máséként nem sikerültőlven meglátta — nem is gyanítva minő veszedelmes portékával bínik — haza vitte s baltájával akarta felválni. A töltény felrobbant s a szegény embernek hasán életveszélyes sérüléseket ejtett. Gyógykezelés végett a sz.-somlyói megyei kórházba szállították.

— **A czárné Olaszországban.** Mint az »Italia« írja, megerősítik azt a hírt, mely szerint az orosz czárné az udvari orvosok tanácsa értelmében és a czár kívánságának megfelelőleg elhatározta, hogy egy időig Nápolyban fog tartózkodni. Cumberland herceggasszony fogja kísérni, a dán herceg és Cumberland herceg pedig látogatást tesznek majd nála.

— **Falragasz statisztika.** Matól fogva már megközelítőleg tudhatni, mennyi választási plakátot ragasztottak ki Párisban a január 27-iki választási periódus tartama alatt. F. hó 19-ig este a falragaszok száma, csak a két fő jelölt számára 1.275.000-re emelkedett. Szombat óta 110.000 új nyomatvány, a mi az összeget 1.385.000-re egészíti ki. Négy hektoliter csiriz használatot fogl, s csupán gazdasági napszámot nyolcz ezer franknál többet fizettek ki.

— **Angol krösz.** Hir szerint az angol alsóház leggazdagabb embere a yorkshire-i képviselő, Holden Izák. Mint szegény iskolamester kezdte pályáját, s mint ilyen találta fel a kenes gyűtőt. De a találmányból nem volt semmi haszna. Gazdaggá egy másik találmánya: egy pamutgombolyító gép tette, mely évi 200.000 font sterling (több mint 2 millió frt) jövedelmet szerzett neki. Számos gyára van nemcsak Yorkshirében, hanem Franciaország különböző részeiben is. De azért oly egyszerű életmódot folytat, mint a legszegényebb dijak.

— **Új sikkasztás Zágrábban.** Zágráb a sikkasztók mintatelepévé növi ki magát. Az a hir van Zágrábban elterjedve, hogy egy igen magas állású papi személy a legkínosabb helyzetbe került, mert a felügye-

letére bizott egyházi vagyon kezelése körül nagy mulasztásokat követett el s már három év óta nem számolt a vagyonról. A hiányzó pénz százezer forintra becsültek. A gyamaban levő pap állítólag öngyilkossági kísérletet követett el, de terve végrehajtásában megakadályozták.

— **Négy milliós sikkasztás.** Turinből jelentik, hogy a Nicola Bianco és társai régi és jöhrött bankcéggé társasagutója, Vindrola Mátyás négy millió líra deficit vizsaszahagysával elszökött. Vindrola évek óta pazar fényűzést fejtett ki. Bianco Nicolának egy rokona volt a neje, kinek utján oly nagy befolyást nyert a bankház igazgatójára, hogy tulajdonképen ő volt a banknak egyedüli intézője. Az óriási sikkasztás következtében az intézetnek meg kellett a fizetéseit szüntethnie. Vindrola Svájcba szökött.

— **Véres szerelmi dráma** folyt le Nagyváradon az odaváló Fiume hűvőházban. Balogh István kérés legény az ugyanott cselekedt szolgálo Deák Juhász szerelemfészből két csövű pisztollyal reá lött, majd maga ellen fordította fegyverét, mely azonban csütörtököt mondott. A leány sulyosan megsebesülve rogyott össze, mire támadója gyors futásnak eredt s a Körösbe ugrott, de csakhamar kiuszott a folyóból és a parton várakozó csendőröknek mind n ellenkezés nélkül megadta magát. A leányt a kórházban ápolják.

— **Tíz éves hős.** Charlotte (Észak-Karolina) táján egy telepítvényen a következő eset történt: Egy Johnson Henrik nevű igen tekintélyes telepítvényes egy este, mikor már sötétedni kezdett, háza udvarán összevezett egy Houston nevű néger szolgával. A dübbs néger egy fölkapott vasrudal ugy föbe sújtotta gazdáját, hogy ez minden szék nélkül, holtan esett össze. Johnsonné asszony, ki e borzasztó jelenetnek tanúja volt, elájult. Johnson tíz éves fia, Willi épen az udvaron volt és lát hasogatott. A mint látta, hogy a néger atyját leütötte, besietett a házba, fegyvert ragadott s a nyitott ablakon keresztül a néget agyonlőtte. A hatóság nemcsak fölmentette a fiút, hanem közadakozás útján egy pompás fegyverrel is megajándékozta.

— **Mire jó a táncz?** Egy berlini udvari bárlól, mely nem az idén, de nem nagyon régen tartatott, olvassuk a következő kis anekdotát: Egy igen magas állású egyéniség már háromszor egymásután tánczoltatt meg egy angol hölgyet s ez — nagyon megtisztelve érezvén magát a szokatlan kitüntetés által e fölött való örömeinek kifejezését is adott. »Nem volt szándékom ezzel kegyednek bökólni, — felelte röviden a magasrangú ur. »Császári fűség tehát valószínűleg nagyon szeret tánczolni?« Kérdé tovább a lady kissé meglepetve. »Gyűlölköm a tánczot!« volt az ép oly kevésbé kielégítő felelet. A makacs angol hölgy azonban a fejébe vette, hogy feligazgott kíváncsiságát kielégíti s tovább folytatta kérdésökösödését: »Szívesen feleltédenem, mily okokból tánczol császári fűség?« — »Asszonyom, — volt a nagyon is érthető felelet, — azért tánczolok, hogy izzadjak.«

VÁROSI HIREK.

— **Szép családi ünnepély** volt tegnapelőtt Benigni Sámuel nagyiparos és az iparos-egylet érdemes elnökének háznál. Ugyanis annak öröme, hogy Benigni Sámuelnek régóta betegeskedő neje sulyos bajából fölépült és hogy együttélésüknek 20 évet betöltötték, nagyobb és előkelő társaságot hívtak meg vendégszerető házukhoz a hol, mintegy negyvenen jöttek össze a derek házaspár rokoni jó barátai és tisztelői, kik mindennek előtt őszinte örömitket fejezték ki a szeretetreméltó háziaszony szerencsés felgyógyulása máfelől a köztiszteltben álló házaspár esküvőjének huszadik évfordulója felett. A társaság a legkitünőbb hangulat között élvezte az ünnepelték ritka vendégszeretét. Az első és rendkívül hatásos felköszöntőt Szász Gerő esperes mondotta az érdemes házigazda és szeretetreméltó neje, kívánva nekik még hosszú és boldog életet. Az esperes szép szavai az egész társaság óhaját tolmácsolták. Az est folyamán még sok sikerült felköszöntő mondatot, melyekhez mi is csatlakozunk.

— **Gróf Teleki Árvéd** és nejeének a városi tanács a mai tanácsgyűlésből közösnő iratot küldött a siktetnéma intézet részére tett 100 frtos alapítványt.

— **Dr. Hegedűs István** egyetemi tanár »Mit beszélnek a szobrok« cz. szabad előadását a hídelvű gazdasági olvasó körben szombaton az az január hó 26-án este 7 órakor tartja meg, melyre az érdeklődő közönség tisztelettel meghívatik.

— **A siketnéma intézet részére** a következő adományok érkeztek: Balogh Lajos tölgyesi rom. kath. lelkesítő 5 frt. mely összeget a lelkesz ur híreitől gyűjtötte. Balázs Máté deési törvényeszi elnök adománya 1 frt és Vincze István baróthi rom. k. lelkesz adománya 1 frt. Fogadják a nemes szívű adakozók a felügyelő bizottság halás köszönetét.

— **A korcsolyázás ügyében.** A korcsolya együleti választmányi tagjai egyenként mind igen derek és okos emberek, de mikor össze ülnek, nem épen mindig okos határozatokat is hoznak. Ilyen kevésbé okos határozat az, melyet tegnap léptettek életbe, a mely szerint a jégpálya öntözését a szolgák d. u. már fél 5 órakor kezdjék. A t. választmány bizonyosan abban az illuzióban él, hogy a korcsolyázók mind délelőtt mennek, s délutáni közönség nincs is. De hát azok a hivatalno-

kok, tanúrok, katonatisztek, tanulók, és ezek családjai, kiknek délelőtt egyáltalán nincs idejük korcsolyázni, s a kiknek szabad idejük csak d. u. négy óra tájt kezdődik, ezután ki lesznek zárva a jégpályáról? Hiszen a nappal oly hosszú már, hogy bátran halaszthatnák a pálya öntözését egy órával későbbre, azaz fél 6-ra. Szép dolog, hogy a szolgákat kímélik, de talán a közönség is érdemel némi figyelmet és kíméletet, mert voltaképen a szolgák vannak a közönségtől, és nem megfordítva. Ha pedig a t. választmány azt az ellenvetést teszi, hogy kevés szolga lévén, sok időbe kerül a pálya öntözése, s e miatt jó korán kell hozzáfogni, hát erre csak azt feleljük, hogy tessék a szolgák mellé napszámokat fogadni, mert a pálya tisztán és rendbentartása is sok kívánni való! hogy fenn. Hiszen egy oly egyület, mely a villamvilágítás fényűzését is megírja, talán csak tud egy pár munkással naponként többet alkalmazni? Ha pedig erre igen szegény, mert a mint halljuk a kezelő személyzet fizetését is leszállította; hát akkor szüntesse meg a villamvilágítás deficitétl járó cifriznyomorúságát, s annak regijeiből ki fog telni a személyzet rendes díjazása mellett a napszámok fizetése is. Ha nincs módunk benne, hogy az esteli korcsolyázás nagy költségeit fedezzük, gondoskodjék a t. választmány arról, hogy az egyület tagjai legalább fényes nappal ne utassítsanak ki a korcsolya térről, mint ahogy tegnap történt a külön levő nagyszámu társasággal. A korcsolya-egylet több tagja.

— **A kolozsvári kereskedők és kereskedő ifjak** társulata ez idei rendes közgyűlést jövé hó 10-én tartja meg a társulat főtéri helyiségében. Ekkor számol be a társulat tisztikara a múlt évről, mely eseményekben ugyancsak gazdag volt. A közgyűlés előre is figyelmében ajánljuk a társulati tagoknak.

— **Fröhlich Géza** törekvő fiatal kereskedő belmonostor-utca Donogány-házban nyitott csemege és borüzletét újabb gazdag árukészlettel látta el, s minden e nembe tartozó áruk nagy választékban kaphatók. Ajánljuk olvasóink figyelmébe az üzletnek mai számunkban megjelent hirdeménvét.

Farsang.

Zikeli-Keresztur jan. 25.

Monsieur le redacteur! Tegnap egész nap áludtam, mert a császió bálbán virágos virádtig dansoltunk és azért csak most írhatok referendát. Volt jó társaság, jó buffet, jó kedv s a mit les Öziganes a kezükkel hibázták, aztát helyrehozták az urak a lábakkal.

L'autre-jon, mikor a mr. Nöetyet soiré-dansante-járól referáltam, megírtam az urak neveit, a miért a dákák voltak un peu indigne. Aztért most megírok a dákákat; az urak voltak a peuprés les ménes.

Találtam voltok: la belle baronesse de Remény; mesdames: St. Királi, la plus belle maman; on croirait, qu'elle est la soeur de ses filles) Gyárfáche, (beauté classique) d'Ugron, Sebestyén, Papp, Mentovich, Cap de Beau, Péterfi, Rafaj, Szenkovich etc. Les demoiselles Susanne de Dániel et Anne Papp; (les serieuses), — les gentilles soeurs de St. Királi et Kénosi; (egy öreg ur, a ki nem dansol, a mint ez a négy kisasszony előttük eld-filozofált, azt mondott, hogy az ilyen kis fiókák zavarják meg a világ nyugalmát. — Jakabházi, Alexandra etc.

A soupée állt az az ur, a ki nem dansol, erősen a szemembe nézett és aztát kérdezte:

„Kisasszony! Hogy tetszik a mulatságunk?”

J'etait un peu embarrassée, hanem azért sur-le-champs feleltem neki:

Monsieur! C'est vrai, hogy a Nöetyet mulatságáról azt írtam, hogy az urak itt nem tudnak mi az a gentlemanlike? Most revokálók, kérek pardon és azt mondom: „a tout seigneur, tout honneur.“ Tudnák, ha ákárnák.

Az öreg ur csak annyit felelt:

Pax nobiscum, Kisasszony. Soha se feledje Lafontaine szép szavait: „tous les bons coeurs sont freres.“

Mile Natalie.

A könyörület állíreléi.

(Folytatás.)

A tordai szegények karácsoni felsegélésére adakoztak:

Velits Ödönné 70 kr, Tulogdi Samu 80 kr, Miskolci József 70 kr, Kirián Józsefné 60 kr, Nagy Ferenczné 60 kr, Amberbó Miklósné 60 kr, Bán Olivérné 60 kr, Bogdánfi Dánielné 50 kr, Kimpel Flóriánné 50 kr, Veres Sándor 50 kr, Retzár Geróné 50 kr, Saster Görgy 50 kr, Polonyi 50 kr, Amiráns Mihály 50 kr, Magyarosi 50 kr, Herbst Mór 50 kr, Tótné 50 kr, dr. Hannath Béla 50 kr, dr. Hannath Márton 50 kr, Sándor Kálmán 50 kr, Jenei Zsigmond 50 kr, Pánte Vilmos 50 krajczár, Fellák Mór 50 kr, Szilágyi Istvánné 80 kr, Kovrig János 50 kr, Bernád és Polonyi 50 kr, Péter Jánosné 50 kr, Andrási Nándorné 50 kr, Kovács Péter 50 kr, Szántó Józsefné 50 kr, Bakó József 50 kr, N. N. 50 kr, Petrikáspné 50 kr, Kleinhempel Józsefné 50 kr, Gál Zs.-né 50 kr, Nagy Elek 50 kr, Török Radolfiné 50 kr, Nagy Mihály 50 kr, Szilágyi Tamásné 50 kr, öz. dr. Virág Benedekné 50 kr, Vurunberger Ferencz 50 krajczár, Pop Antalné 50 kr, Gegesi Samu 50 kr, Mészáros János 50 kr, Thárzáné 50 kr, Kimpjáné 50 kr, Némethné 50 kr, Veres Lászlóné 50 kr, Horváthiné K. 50 kr, Dobezeki Anna 50 kr, Tóth Olivérné 50 kr, Galambfalviné 30 krajczár, Vajna Ödön 50 kr, Eszényi Károlyné 50 kr, Gecsei Gyuláné 50 kr, Nagy Beláné 50 kr, öz. Velits Györgyné 50 kr, öz. Székely Elekné 50 kr, Székely Juli 50 kr, Vlacuz Olympia 48 kr, Ábrahám Laura 40 kr, Buzogány M. 40 kr, Trájanovits 40 kr, N. N. 40 kr, öz. Moldováné 40 kr, Bakai Albert 40 kr,

Kleinhempel József 40 kr, Amiráns Nina 40 kr, Sófávi Sándor 40 kr, Cantak Lajosné 40 kr, öz. Virág Gergelyné 40 kr. Összesen 84 frt 48 kr.

Legujabb.

(Az „Ellenzék“ sürgönytudósításai.)

Bpest, jan. 25.

A király köszönete.

A képviselőház mai ülésén elnök felolvasta a király leiratát, melyben köszönetet mond a ház üdvözlétéért, melyet a ház a Valeria eljegyzése alkalmával intézett a felséghez.

Véderő tárgyalása.

Jeszensky Sándor hevesen kel ki a javaslat ellen; kárhoztatja a kormányt és kijelenti a jogosult indignáczió hangján, hogy ha így folytatják ezt a nemzetellenes politikát, akkor rákényszerítik a képviselőket, hogy mandátumaikat letegyék.

Szederkényi határos beszéd után pártolja Ugron határozati javaslatát.

Csatár és Udvardy Ferencz a javaslat ellen szólnak. A kormány magatartását élesen és érdeme szerint ítéli el.

Az ülés rendkívül izgatott volt mindvégig s az elégedetlenség a kormánypárt soraiban is mutatkozott.

A Doda sajtópere.

Budapest, jan. 25.

A Doda Traján ismeretes sajtóperében a kuria hivatalból megsemmisítette az esküdtszék végzését, mivel szabályszerű tárgyalás nélkül hozatott.

KÖZGAZDASÁG

Assicurazioni Generali. Ezen intézetnél, melynek kolozsvári főügynökségét Boér Sándor képviseli 1888 évi december hóban az életbiztosítási osztálynál 600 ajánlat 2.129.109 frt 20 kr, biztosítási összeg erejéig nyújtott be és 538 kötvény 1.888.680 frt 50 kr. biztosítási összegre állított ki.

Folyó év január 1-seje óta 6331 ajánlat 19.339.233 frt 33 krnyi biztosítási összeg erejéig nyújtott be és 5387 kötvény 16.122.711 frt 63 kr. biztosítási összegre állított ki, a múlt évben kiállított 16.907.285 frt 17 kr. biztosítási összegre szóló 3147 kötvény ellenében, 1888 január elseje óta bejelentett károk összege 1.479.606 frt 03 kr-ra rug.

Az életbiztosítási osztály kimutatott állománya 1887 december hó 31-én 105.482.651 frt 88 kr. tőkét és 191.782 frt 02 kr. járadékot tett ki 44017 kötvényre a mire kézpénztárákban 22.735.632 frt 53 kr. volt tartva. Az 1887 évben kifizetett károk az életbiztosítási osztály részéről 1.500.851 frt 87 krt tettek ki s az összes ágazatoknál a társulat alapítása óta (1831), az évenkénti kimutatások szerint fizetett károk 207.379.802 frt 20 krt tesznek ki.

Az Assicurazioni Generali a népfelkelésre köteleztetteknek a következő előnyös kedvezményeket nyújtja:

A biztosítás minden pótjól nélkül érvényben marad és pedig az egy és ugyanazon biztosított életére 15000 frtig szóló biztosításoknál a teljes összeg erejéig, nagyobb összegre szóló biztosításoknál 15000 frt erejéig, ha a biztosított népfelkelési kötelezettségénél fogva hivatott be és ha a behívás idejében a biztosítás már legalább egy évig érvényben volt.

Felelős szerkesztő:

BARTHA MIKLÓS.

Segéd-szerkesztő és kiadó-laptulajdonos:

MAGYARI MIHÁLY.

Nyilttér.

Mai hirdetésemre fölhirom a t. cz. közönség szives figyelmét, s magam becses pártfogásukba ajánlom

kiváló tisztelettel

FRÖHLICH GÉZA.

Visszatérve külföldi utamról, ujjolag a n. é. közönség b. figyelmébe ajánlom zongora-és harmonium rakátomat, melyen az első gyárakból személyesen kiválasztott legkitünőbb, legujabb és legjobb szerkezetű zongorákat, amerikai harmoniumokat tartom a Bösendorfer-féle zongoráktól kezdve.

Együttal értesítem a t. érdeklődőket, hogy az Appal Ignác-féle szabadalmazott egész új szerkezetű **Czentrál-czimbalmak** rakátomra a legutányosabb árak mellett kaphatók.

Keller Gábor,

zongora-tanár, a hírneves Pokorny-féle zongora-gyár kolozsvári képviselője.

HIRDETÉSEK.

Sz. 1058—889.

59. (1—1)

Hirdetés
(közjársági ügyben.)

Kolozsvár sz. kir. város tanácsa a mosadékoknak magán háztól való elhordására nézve oly rendszert szándékozik életbe léptetni, minő a szemét hordásra nézve gyakorlatban van. Ennek fogva felhívja a vállalkozókat, hogy a kik az erre szükséges készülékeket beállítani és a mosadék hordást felvállalni óhajtják, ebbeli ajánlataikat **folyó évi február hó 5-éig** Szvacsina Géza tanácsnok urnak írásban nyújtsák be.

Az ajánlatban tüzetesen körülírandó a rendszer, mely szerint a mosadék-hordás eszközöltetnék és a díj-fizetési módokat, egy-ségárák kitüntetése mellett.

Kolozsvár sz. kir. város tanácsának 1889. évi január 22-én tartott üléséből.

ALBACH GÉZA,
polgármester.

KÖZGYÜLÉSI MEGHÍVÓ.

A MAGYAR-LAPOSITAKARÉKPÉNZTÁR
évi rendes közgyűlését

1889. évi február hava 18-án d. e. 9 órákor
az állami iskola nagy termében tartja meg.

TÁRGYAK:

56. (1—3)

1. Az igazgatóság előterjesztése, kapcsolatban a felügyelő-bizottság j. lentesével az évi zárszámadások megvizsgálása tárgyában, ezek alapján a nyereség felosztására vonatkozó javaslat tárgyalása és a felmentvény megadása.
2. A lelépő igazgatóság helyébe 5 igazgató tag megválasztása.
3. A lelépő felügyelő-bizottság helyébe 3 felügyelő-bizottsági tag megválasztása.
4. Igazgatósági előterjesztés, az alapszabályok némely szakaszainak módosítására vonatkozólag.
5. Az ügykezelési szabályok bemutatása és jóváhagyása.
6. Az alapítók befizetetlen 50 százaléknak befizetése feletti határozat.
7. Az esetleg kellő időben benyújtott indítványok tárgyalása.

Ezen közgyűlésre a T. részvényeseket tekintettel az alapszabályok 14. §. 2-ik bekezdésére, tisztelettel meghívja a

miniszterelnök ur meggyőzősége.

Kiront az alapszabályok 12. §-a. A közgyűlésen csak azon részvényesek bírnak szavazati joggal, kik mint részvényesek a közgyűlést megelőzőleg legalább 3 hónappal a részvény-könyvbe bejegyezve vannak és részvényeiket a közgyűlést megelőzőleg legalább 3 nappal az igazgatóságnál elismervény mellett letéteményezik.

A KOLOZSVÁRI
KISEGÍTŐ-TAKARÉKPÉNZTÁR
SZÖVEKEZET

folyó 18-9. év február hó 9-én d. u. 4 órákor

SAJÁT HELYSÉGÉBEN

KÖZGYÜLÉST

tart,

melyre a szövetkezet minden tagját ezennel meghívja

Kolozsvárt, 1889. január 21.

Az igazgatóság.

A KÖZGYÜLÉS TÁRGYAI:

1. Elnöki megnyitó.
2. Jegyzőkönyv hitelesítésére három tag kinevezése (32. §.)
3. Az igazgatóság jelentése a múlt évi üzletről, a felügyelő-biz. jelentése s annak alapján a nyereség megállítása.
4. Az igazgatóság indítványai: a) Határozat az alapszabály 65. §-ában fentartott azon intézkedés felett, hogy a tartaléktőke 100,000 frton felül szaporíttassék-e vagy sem, s ha igen, mi módon. b) Határozat az elhunyt vezér-igazgató özvegye nyugdíjának felemelése tárgyában.
5. Négy igazgatósági, egy felügyelő-bizottsági tag, s 5 napi biztos választása.

A közgyűlésen csak igazgató-jeggyel vehetni részt. Az igazgató-jegyek a törzskönyvről szóló okmány előmutatására február 7. és 8-án, az intézet helyiségében, az irodai délelőtti órákban szolgáltatnak ki. (26. §.)

65. (1—x)

PÉNZKÖLCSON

közvetített önálló, elfogadható társadalmi állásban levő egyének részére, u. m. iparosok, kereskedők, hivatalnokok, katonatisztek, magánzók, birtokosok stb., ugyancsak hűségnek is módhoz képest

100 forinttól 2000 forintig

mint magán-személyi hitel, könnyű havi vagy három havi törlesztésre, 6%-os kamattal.

Ingatlanok betétként

1000 forinttól 1 negyed millióig, tetszés szerinti amortizációra, esetleg amortizáció nélkül.

Konvertálások (átírások), kölcsönügyletek, hitel-műveletek előnyösen eszközölhetnek. Megbízások diskrét és pontosan teljesíthetnek. — Bővebbet: (14. §.)

Budapest, Gróf Károlyi-utca 12.

Levélbeli megkeresés ekhez 3 db. válaszlégy csatolandó.

ALAPÍTOTTATOTT 1858-ban.

WALSER FERENCZ

első magyar gép- és tűzoltószerek gyára harang és ércöntődjé
Kolozsvárt, belmonostor utca 12 ik szám.

Ajánlja gyártmányát, mint magyar különlegességet
kutakban és mindennemű szivattyukban
tűzi és kerti fecskendőkben.

Elvállal teljes

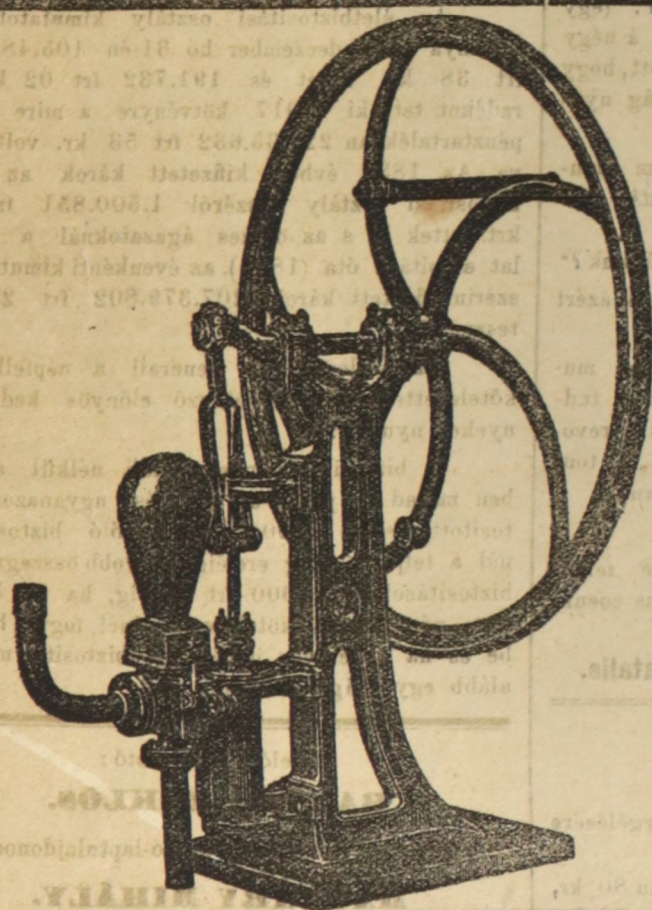
vizvezetékek berendezését

városok, földbirtokosok és magánzók részére, modern technikai
alapon és kedvező feltételek mellett ajánkozik
köz- és magánfürdők felszerelésére,
szagmentes ürsekek felállítására minden vízművi munka
gyors és pontos kivitelére.

Képes arlapok és részletes költség tervezetek kívánatra díjmentesen küldetnek.

7 (5 x)

Egyetlen belvárosi szivattyú gyár!

Eladó Kolozsvárt

egy ujonnan felszerelt nagy könyvnyomda, gyors-sajtóval.

Évenként egy 4000 forintos vállalat biztosíttatik a vevőnek.

Értekezhetni:

az „ELLENZÉK” kiadó-hivatalában, Kolozsvárt.

Árverési hirdetmény.

Közhírét tétetik hogy a hideg-szamosi volt urbéres közön-ség tulajdonát képező 41 hold területű, verőfényes helyen, tömött növényű tölgyfa, Cserkészítésre a legalkalmasabb

1889. évi február hó 12-én

délelőtti 9 órákor Gyaluban, a havasi körjegyző irodájában — nyilvános árverezésen — a legtöbbet ígérőnek készpénzfizetés mel-lett el fog adatni.

Az árverezési feltételek alóli körjegyzőnél megtekinthetők.
Gyalu, 1889. január 23-án.

Kántor József,
körjegyző.

67. (1—2)

FRÖHLICH GÉZA

CSEMEGE- és BOR-RAKTÁRÁBAN

Kolozsvárt, belmonostor-utca, Dongán-ház.

KAPHATÓK: 61. (1—3)

mindennap frissen érkezett hideg felvágottnak való **husok**, **karsai** és **prágai sonkák**, **Császár-hus** (Kaiserfleisch), **debreczeni fehér-, füstölt- és paprikás csemege-szalonna**, **debreczeni kolbász**, **friss Vízakra**, **Angolna**, **Sardinia** stb. féle halak; **Rákfarba**, **Kemerich-féle huskivonat**. Minden fajta befőtt (Compotok), igen szép és édes szőlő, kilója 1 frt; többféle almák, **Malaga szőlő**, **Törő-szilva**, **Messinai- és Mandarin-narancs**, citrom.

NAGY KÉSZLET:

francia- és magyar **Cognacokból** legolesőbb árban, **angol rumok**, **chínai Theák** és **francia thea-sütemények**, **kül- és belföldi Likörök**, **francia- és magyar pezsgő-borok**, továbbá **asztali- és csemege-borok**, **Borszéki- és Elő-pataki vizek**.

Valódi budai Sashegyi-, Tokaji- és Ruszti gyógyborok.

Minden fajta borok pohárszámra, külön szoba étkezésre.

Országunkban egyetlen!

AJÁNLOM

SAJÁT KÉSZÍTETTE SAJTJAIMAT:

1. Groi-sajt kilonként 70 kr.
2. Prieske-havasi-sajt 1 kilo . . . 70 „
3. Csemege-sajt 1, kilos csomagonként 20 „

Postautóvétel mellett czimzett nevére portómentes küldéssel.

Zündel Antal Tirolból,
Gyergyó-Szent Miklós (Erdély).

Egy jó karban levő, alsó foresőves, különösen szeszgyáraknak alkalmas

GŐZKAZÁN

olesó árban eladó.

Bővebb felvilágosítást: (1—3)

a Hitelbank- és Zalogkölcsön-társulat
irodájában.